

FÁBIÁN LÁSZLÓ

Utözöngé

LEVÉL BARÁTAIMNAK

Kedves jobb-, bal-, első, hátsó oldali barátaim!

Örömmel címeztelek volna benneteket szeretve tiszteltnek, de mint látjátok, beszorítottatok engem középre, és talán úgy ítéletek meg, hogy csak ne nagyon bensőségeskedjem azután, hogy csokorban szólítalak meg titeket, hogy semmi jelét nem adom semmiféle distinkciónak, következképpen esetleg ízlészetek ellen való ez az összeboronálás. Jól sejtitek, továbbra is arról van szó, nem világ- és egyéb nézeti szempontok szerint válogatom barátaimat, sőt, olykor egyenesen megmagyarázhatatlan rokonszeny működteti bennem a kiválasztást. Ezen fölül még nevetségesen korszerűtlen vagyok, azaz: ragaszkodom megszokásokhoz és megszokottakhoz egyaránt, fölöttébb nehezen bírnék kilépni egy régi barátságból, és *a múltat végképp eltörölni*, ami – természetesen – úgysis fizikai képtelenség az irreverzibilis idő mián. Mármost az ilyesféle megnyilatkozások mögött elvtelenséget, opportunizmust (és ki tudja, még mi mindent?) szokás sejteni, én azonban pusztán arra utalnék általa, ami – úgy tetszik – alapjogom; hogy tudniillik cselekedeteimmel és szavaimmal hasonlóképpen szabadon véleményt nyilvánítsak bizonyos általánosabb erkölcsi (alkalmasint: jogi) normák között, és egyáltalán nem kedvelem a „mitszabadJupiternek” kezdetű rendreutasítást; akkor sem, ha mindössze ráutaló magatartással adják tudtomra. Ugye világos, nem az ellentmondásról, a tisztos vitáról beszélek.

A föntebbiekből föltétlenül gyanítanotok kell, hogy mindennemű tekintélyelvűség, autoriter gesztus, hivatkozás, kitétel gusztusom ellen való – származzék bár ilyenolyan politikai-gazdasági hatalomból, ideológiai direktívákból, netán ezeken alapozott (vásárolt) személyes respektékből, nimbuszokból, pakfon plecsnikből stb. Mindez azonban egyáltalán nem jelenti, hogy ab ovo megvetném azokat, akik efféle kötődések nélkül árvának, elhagyatottnak, erőtlennek érzik magukat, és releváns tömegkapcsolódásokat keresnek – lehetőleg (ennyi az aggályom) nem a többiek kárára. Igen, az élet arra sarkallja az embert, hogy éljen, ám a módusz mégis csak kardinális kérdésnek látszik. Ha netán a bolsevista boldog jövő beszédítette valamelyikötöket abba a tömegpártba, ne szégyenkezettek, ne keressetek igazolást (kötelező volt, nem lett volna munkám, belülről akartam bomlasztani, elhittem), tudom, hogy csak túl akartátok élni (ha lehet, viszonylag kellemesen, kockázatmentesen); nem érzem magam följogosítva, hogy számon kérjem rajtatok. Viszont nézzétek el nekem másfelől, hogy eltökélten kimaradtam belőle és a folyományaiból csakúgy. Ha netán büszke öntudattal kampányolnátok korlátlan szabadságeszmények mellett, ne vessetek meg, ha én azok józan és méltányos visszafogása mellett kardoskodom. Amennyiben pedig öntudatlan vagy tudatos történelemhamisításból olyan nemzetideát, magyarságtudatot oktrojálnátok rám, amelyet én – szerényen fogalmazva is – árnyal-

tabban közelíték, kevésbé heves indulattal, szolidabb kokárdával, tekintétek bocsánatos vétkemnek, vagy írók szűklátókörűségem rovására, de ne bélyegezzetek nemzetietlennek. Én majd igyekszem lózungjaitok magyartalanságait helyesbíteni, mivel szeretek alanyban és állítmányban gondolkodni. És ne akarjátok vallásokat kényszeríteni rám, akkor sem, ha fönnen hangoztatott követelményrendszer, ne követeljétek tőlem realista művészetet, viszont amiket rám tukmálnátok, őriztétek meg magatoknak, eszemben sincs kinyirbálni lelketekből. Engedjétek meg, hogy idegenkedhessem továbbra olyan sommázatokról, mint „az idegen szép” vagy „tiszteljük a másságot”, mert bizony nem minden idegen szép, nem minden másság föltétlenül tisztelni való. Kérve kérek benneteket, hagyjátok ezután is hinnem, hogy milliárdokat általában csalással, gazemberséggel, a gyöngébbek megrablásával, hatalmaskodással, nepotizmussal, korrupcióval és egyéb bűncselekményekkel lehet szerezni – a közösség (ha úgy jobban tetszik a nemzet, a társadalom, a nép – a nem kívánt rész törlendő!) rovására; megértésetek ellentételezésére elhiszem, hogy mindez nem párt-specifikus (ami nem jelenti egyúttal, hogy párt-semleges). Olyannyira a rovására, hogy a megszerzett vagyont azonnal külföldre mentik off-shorokba, nehogy a nemzeti jövedelmet gyarapítsa. A többségnek jobb esetben – szemfényvesztésként – morzsa jut a kenyérből, valamivel több a cirkuszból.

Ne feledjétek (ahogyan én sem), poszt-feudális országban élünk, és még csak vazallusok sem vagyunk, inkább istenverte szabadok vagy frissen fölszabadított jobbágyok, akiknek kézsókját még számon tartja a mindenkori hatalom. A minduntalan újra képződő oligarchia. A vazallusság reményében számos hajdani jobbágy szintén. Ez utóbbi hajlam rejt némi szegény-terhet, noha a fölemelkedés esélyét a vazallusságba nem. A lakáj ugyanis nem vazallus, az szolgál. A másik választás: a maffia. Persze, nem igazi keresztapának, azok foglalt és védett státusok, hanem szimpla maffiózónak. Ugyanis a vazallus-rendszer működik ott is. A feudalizmus – az feudalizmus, az alvilágban szintén, sőt, még csak ott igazán. Viszonossági alapon talán éppen emiatt sima a maffia betagozódása a politikába: egyáltalán nem idegen a szervezeti fölépülés. Ennek ellenére – mint mondtam – csábító ez a szerkezet, a vazallusság ingerlő koncot kínál, és megértem, barátaim, ha nem bírtok ellenállni a magnetizáló erejének. Ugyan milyen alapon ítélnétek meg benneteket, ha engedtek a vonzásnak; egyszer végre jól esnék a siker, az érvényesülés (milyen csalóka szó!), ne szegényekzetek miatta, szégyellje az, aki ilyen helyzetbe taszigál titeket. Én semmi esetre sem kívánom, hogy marékszámra szórjátok a hamut fejetekre, nemcsak megértő vagyok, elnéző is, onnan közéről, ahová beszorítottatok, nem illik türelmetlenül viselkedni.

Némely fórumaitokon, kedveseim, manapság sok szó esik a toleranciáról; más fórumaitokon viszont éppenséggel a tolerancia kerek percc elutasítása, jobb esetben kifigurázása dívik. Voltaképpen mindkét álláspontban rejlenek értékelhető mozzanatok, jóllehet, a dogmatizmusuk eliminálja és elimináltatja azokat. Egy liberálisnak kötelessége toleránsnak lennie, még ha nem is bírja elviselni a tolerancia elutasítóit, az antiliberalis viszont olyannyira viszolyog a toleranciától, hogy kitartóan vonzza magára az ellenoldal acsargását, és végtelen türelemmel vág bele a szokásos

cikizések retorikájába. Mindkét fél elbűvölő béketűrőssel folytatja a kiüresedett szócsatákat, engem egyenesen lenyűgöznek, ahogyan színezik baráti környezetemet.

Talán ijesztő, talán mégsem: a tolerancia tolerálását óhajtom, viszonzásul türellemmel fogadom tolerancia-igényeteket. Vagyis: maradatok csak olyanok, amilyeneknek megismertelek benneteket, ki-ki fakóbb vagy sokszínűbb, én pedig maradok továbbra megátalkodott hívetek, aki kifejezetten igényt tart a folyamatos véleménycserére, polémiára – akár az engedékenység kérdésében, ha (netán egyszer, netán véletlenül) arra támadna gusztusotok. Ez utóbbi – nem mellesleg – azzal járna, hogy kissé felém kéne igazodnotok, ám ne értsetek félre, ez nem norma, eszem ágában sincs befolyásolni választástokat; mint már többször leszögeztem, nekem jól vagytok így.

Az imént belevágtam (kapkodok lányos zavaromban) a *magyar népegyéniség* – mit mondjak: ekként aposztrofálták egykoron – problematikájába, és meglehetősen leegyszerűsítettem az egészet a poszt-feudalizmus jelenségére. Joggal vádolhatnátok történelmietlenséggel, ám azt hiszem, a merő gyávaságot eufemizáltam. Kazár (részben türk) örökségünket az egyszemélyi vezető kiválasztottság-tudatáról, amit – úgy tetszik – politikai kiválóságként könyvel el az egész nemzet, és veti alá magát csápoló lelkesedéssel – lett-légyen akár bármelyik oldalon ilyen érdemdús vezér. Tartottam tőle, hogy a Kazáriára hivatkozásom nyomban rám tapasztja az antiszemitizmus, illetőleg a zsidóbérencség címkéjét (voltam már ebben a kettős identitásban korábban): egyfelől nem leszek kellőképpen kozmopolita, másfelől átkos nemzet-deficitben leszek elmarasztalható; lánglelkű hitszónokok fasisztáznak, rasszistáznak, illetőleg hazáruolóznak, kurvaanyáznak, lepöcsöznek – ki-ki a maga stílrómantikájában. Jeles szerzőnél olvasom: *a honfoglaló magyar eredendően katona volt*. Márpedig ennek valóban így kellett lennie, ha hazát akart. Szememben az „eredendően” mégis gyanús lehetne, ha nem tapasztalnám, hogy harcos erényét mindmáig megőrizte, kizárólag az oktondi kételkedők látnak bele oktalan konfliktuskeresést – a fogak időnkénti megcsattogtatására. De barátaim, az ég szerelmére, egyre több a műfogunk, óvakodjatok fölösleges csattogtatásuktól! Ezen a ponton – remélem – megértitek, miért szólítottalak meg benneteket csokorban, nem pedig párttűtő magánzásaitokban: a *népegyéniség* okán. És ha most azt hiszitek, fikázom ezt a tartalmas műszót, hát nem, éppenséggel jól használható, leíró kifejezésnek tekintem. Miként leírtam.

Ti, velemkorú barátaim, emlékezhetek rá: az ún. *pártállam állampártja* megkettőzte – státusához illően – az adminisztrációs, az államvezetési funkciókat, fölálltak egyfelől a minisztériumok, a pártközpontban pedig ugyanazokra a funkciókra az osztályok, ekként kétszeresen biztosítva volt *pártunk és kormányunk* (ugye, itt ismét kilóg a lóláb: az alaphazugság a skizoid egységről) politikája. Ez a tudathasadásos képlet – úgy tetszik – mélyen beleivódott a magyar *népegyéniségbe*; a pártállam letűnte után három évtizeddel uralg bennünket félreismerhetetlen, markáns hagyománya. A skizofrénia viszont átköltözött a tárgy szemléletébe: létezik kozmopolita, valamint nemzeti művészet (nemzeti trafik is, ám nemzetietlen egyelőre várat magára) – akár visszamenőleges érvénnyel. Olyannyira, hogy egy alkalommal jeles iro-

dalmár állította szembe magyarságában a háborútól viszolygó Adyt a hős Gyóni Gézával, egy történész pedig csupán feleségéhez írott szerelmes verseit kanonizálná, a lédai léhaságokat nem. Amúgy keresztény-kurzusosan. És ezek a fajankók a televízióban nyomják a süketet a nemzet nagyobb okulására. A másik fél kizorítósdival reagál, fórumairól kirekeszti az általa *kirekesztőknek* bélyegzeteket. Hasonlóképpen a képzőművészetben: mit sem számít a fakezéség, döntő, hogy nemzeti vagy nemzetietlen. (Kellő alázattal kérem, világíttassék meg nekem a tizenkét méteres pákozdi Miska-husár nemzeti jellege, mert vénülő szemem mindössze dilettáns, ostoba giccsnek látja, és egyáltalán nem szeretnék vele „nemzetileg” azonosulni; csakhogy egyszer kibukjék belőlem is a nemzeti – legalább a tiltakozásban.) Nevezhetném a jelenséget valamiféle árnyékkormánynak, de egy bizonyos dolognak többnyire egy árnyéka van, ha csak nem szorít mellé egy másik fényforrás újabb árnyékot. Magam részéről hajlamos lennék akár több fényforrást respektálni, ezek azonban még csak nem is ledlámpácskák, inkább pislákoló gyertyák.

Persze, egyszerűbb megoldások elképzelhetők – akár egy olyan kevésbé dinamikus közösségben, mint a magyar társadalom. Abban a közegben, ahol alighanem életképtelen az elfogulatlan, felelős társadalomkritika, helyét idétlen politikai csatározások, szemérmetlen önértékek, ízléstelen gyűlölködések, karaktergyilkosságok foglalják el. A rontás, rombolás szelleme. Ha én, drága barátaim, szemrehányásokkal közelítenék hozzátok, akárcsak válaszképpen kihívásaitokra, besorolnék egy önsorsrontó nemzet álságos mozgásaiba, amelyekkel az elprédált demokráciát próbálják kizárólagos ajánlatokkal helyettesíteni. Mondjuk, hazug lózungokkal. Mondjuk, deficitese jelzőkkel: népi, liberális stb. Ez mind-mind fosztóképzőként viselkedik. Egy közmegegyezés fosztogatásában jeleskedik. Márpedig úgy hiszem, a hiteles társadalomkritika pontosan a közmegegyezést erősítené, a hatalmi szó viszont gyöngíti, az üres locsogás szintűgy. Mérgező penészfoltok a megértésen. Ebből ered igazán, barátaim, és nem Kazáriából, közöttünk is számos hamis szólam, nívótlan vita, alkalmi pozícióföltés, egyéb hitványság. Ajánlatom egyelőre közvetlen baráti környezetemnek szól: legyünk toleránsak a kirekesztésben, ám még a toleranciában se legyünk kirekesztők...

Ebben a szellemben maradok kiváló tisztelettel – a barátotok.

